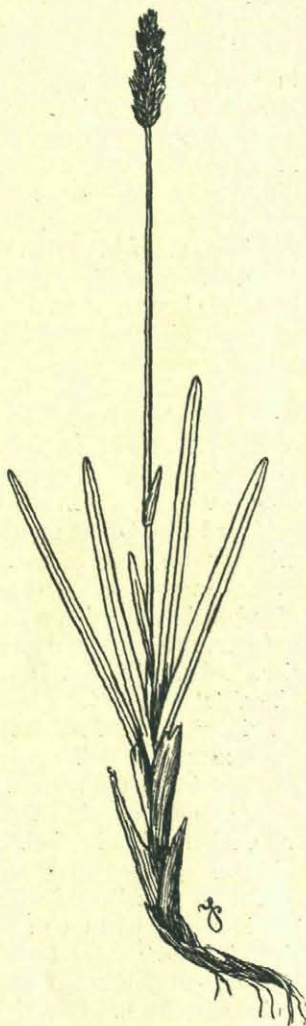

DE GRASFLORA VAN DEN ST. PIETERSBERG.

HET aantal ideale plekjes voor een florist is in ons land niet groot, en met beangstigende snelheid verdwijnen ze. Om maar enkele voorbeelden te noemen: hoe kort is het geleden, dat de omgeving van Weert een botanische lustwarande was, terwijl nu afwatering en ontginning de flora in een snel tempo vernietigen. Of ga naar Texel en zie hoe door één enkele afwateringssloot de prachtige duinflora in het Zuidwesten geheel vernietigd is. In de plaats der moerassige duinpannen vindt men nu armoedige weiden; maar de konijnen en de wind slagen er nu gemakkelijk in, de duinen te onthoofden, zoodat niet alleen de flora maar ook het landschapsschoon bedorven wordt. En ook de flora van Zuid-Limburg wordt meer en meer bedreigd en verarmd. De kunstmest vernietigt de oorspronkelijke begroeiing der heuvels; waar vroeger een typische krijtvegetatie heerste, vindt men nu netjes gemaaide weideveldjes (Epen! Eysenberg!)

En nu wordt weer één der interessantste terreinen met vernietiging bedreigd! Welk florist herinnert zich niet zijn eerste kennismaking met dit land van *Helianthemum* en *Vincetoxum*, zijn verrukking over goud-gele *Doronicum*-hellingen, zijn klimpartijen tusschen *Orchis militaris* en bosch-vergeetmij-niet, de gevaarlijke hellingen met meters hooge *Conium maculatum* en de alle spleten vullende *Hieracium murorum*. Hoe vaak is reeds in dit tijdschrift getuigd van het zeldzame genot, dat daar gesmaakt is. Ook de nederige grasflora is er interessant. Daarop te wijzen is het doel van dit schrijven.

Natuurlijk verwacht niemand in dit kort bestek een volledige lijst van de op den St. Pietersberg bloeiende grassen. Alleen de belangrijkste soorten en vormen krijgen een beurt. En wilt gij daarmee kennis maken, dan kunt ge al vroeg in 't jaar beginnen. Einde Maart en begin April bloeit reeds de *Sesleria coerulea*. Gij moet ze zoeken op de hellingen naar den kant van Cannes. Zeer zeldzaam is ze er, daar de schapen de groene polsters gaarne eten. Maar als het gelukt den berg te behouden, dan moet een der eerste bezigheden zijn, de vindplaats van dit berggras, dat hier zijn Noordelijkste grens bereikt, te beschermen en te behouden. Aan de andere zijde van den berg is nog een tweede gras te vinden, dat hier de noordgrens van zijn verspreidingsgebied bereikt n.l. *Festuca ovina* L. *trachyphylla* Hack. Deze variëteit van de algemeene soort onderscheidt zich o.a. doordat de bladen vooral naar den top zeer ruw zijn. Op de leisteengebergten langs de Maas ten Z. van Limburg is ze algemeen, maar Noordelijker dan den Pietersberg komt ze niet meer voor. Een ander gras, *Melica nutans*, dat in het naburige België veel voorkomt is van den St. Pietersberg reeds verdwenen. Maar als de berg beschermd wordt, is er alle kans dat ze wel terugkeert. Gelukkig groeit de even fraaie *Melica uniflora* er nog in massa onder de struiken in gezelschap

Een unicum voor ons land
op den Sint Pietersberg.
Sesleria coerulea Scop.

schap van de vormenrijke *Poa nemoralis*, *Briza media*, *Triticum caninum*. Is het geluk u gunstig, dan vindt ge van de genoemde *Poa nemoralis* in kort bestek bijeen de variëteiten; *vulgaris*, *tenella*, *uniflora*, *agrostoides*, *Reichenbachii* en *glauca* terwijl van *Triticum caninum* de zeldzame variëteit *ustulatum* Harz er te vinden is. Gij kunt ze herkennen aan de purperkleurige knopen en scheeden. Ook *Briza media* het mooie Trilgras kunt ge er zien groeien in den purperen, den groenen en goudgelen vorm. Vooral de laatste vorm is een schitterend gras. In de spleten van de rotsen groeit *Brachypodium pinnatum* in allerlei vormen. Let daarbij eens op de beharing van scheeden, bladen en aartjes, dan kunt ge daarvan alle combinatie's aantreffen. De verwante *Brachypodium sylvaticum* groeit weer in de schaduw in gezelschap van de prachtige meterhoogte *Bromus ramosus* Huds, die reeds op het gevoel te kennen is door de lange, dichte en ruwe beharing der scheeden.

De verwante *Bromus erectus*, die in N. Nederland een gazonplant geworden is, groeit hier eveneens in het wild en wel in twee vormen: één met kale aartjes en saamgetrokken pluimen en zeldzamer: één met behaarde aartjes en groote uitgespreide pluimen.

Hooger op den berg, waar de kiezel een vegetatie van adelaarsvaren heeft doen ontstaan, groeien onze beide inlandsche *Vulpia*'s, beter bekend onder den naam *Festuca dantonensis* en *F. Myuros*. Bij elke kiezelgroeve komen ze in alle grootten voor. Merkwaardig echter is, dat de laatste soort ook in de zeldzame variëteit *hirsuta* hier groeit, waarbij de kroonkafjes behaard zijn. In diezelfde zône bloeit natuurlijk: *Aira flexuosa* L. maar ook weer in een zeldzame vorm, n.l. *var. montana* Parl., die zich onderscheidt door korte bladen, kleine stengels, saamgetrokken pluim met grooter aartjes; bovendien *Avena elatior*, ook al in de *var. pauciflora* Baen, terwijl de over den geheelen berg groeiende *Avena pubescens* Huds of zilverhaver, hier te vinden is in den zeldzamen goudgelen vorm: *flavescens* Gaud., niet te verwarren met de goudhaver of *Trisetum flavescens* P.B. die hier eveneens groeit, maar vooral veel voorkomt in de *var. variegatum*, waarbij de kafjes niet goudgeel maar paars gekleurd zijn. Op de mergel treffen wij verder *Festuca rigida*. *Kth* aan, niet in den armbloemigen vorm, waarin ze uiterst zeldzaam een enkele maal in de duinen gevonden is, maar zoowel in robuuste rechtopstaande als in grauw gekleurde neerliggende vormen, die als ze uitgebloeid zijn, den grond bruin kleuren.

Interessant zijn ten slotte de vormrijke *Koeleria* soorten, die voor ons ten minste historisch belangrijk zijn. Immers vroeger werd alles maar gerekend tot de onmogelijke soort *K. cristata* Pers. Eerst het vinden van vele sterk verschillende vormen van *Koeleria* op den St. Pietersberg gaf ons aanleiding om met behulp van de Wever en Menard een uitgebreid onderzoek in te stellen, naar de in Z. Limburg groeiende soorten. En nu bleek de flora aldaar twee hoofdsorten te bevatten: *K. gracilis* Dom. en *K. pyramidata* Dom., die niettegenstaande een enorme variabiliteit altijd goed te onderscheiden zijn. Wie een lijst van die vormen wil nazien, kijke in Ned. Kruidk. Archief 1914. Even interessant als het voorkomen dezer zeldzame grassen op den St. Pietersberg, is het ontbreken van *Avena pratensis* L. Deze groeit overal op de krijtheuvels vanaf *Schin op Geul* tot *Vaals* maar ontbreekt in Z.W. Limburg. Dit is trouwens met meer planten het geval. Zoo komt bijv. *Bunium bulbocastanum* en *Teucrium botrys* veel voor in 't ZO. deel, terwijl *Helianthemum vulgare* en *Vincetoxum officinale* op dezelfde grondsoort alleen in 't Z.W. voorkomen. Wel is er verschil tusschen 't Gulpensche en Maastrichtsche krijt, maar toch te weinig, om invloed op de kalkflora uit te oefenen. Een ander interessant probleem komt men op het spoor als men *Alopecurus geniculatus* L., een echte moerasplant, van den St. Pietersberg vermeld ziet. Toch groeit ze er, en wel in een veentje tusschen de Zuid-hoeve en 't Kasteel te Caestert. En nu doet zich de vraag voor, hoe is het mogelijk laagveen aan te treffen boven op de heuvels. Men verklaart dit, door de aanwezigheid van een ondoordringbare laag onder de oppervlakte, waardoor 't regenwater belet wordt door te zakken.

Resumeerende blijkt de St. Pietersberg ook voor de grasflora een *allerbelangrijkst studie-terrein*:

1e. *als eenige groeiplaats* van twee soorten, die hier de noordgrens van hun verspreidingsgebied bereiken en dus ook uit *algemeen plantengeographisch oogpunt*;

2e. *als typische groeiplaats* van de tot de kalkflora behorende grassen, die hier in allerlei vormen voorkomen;

3e. daar ook elders groeiende soorten hier voorkomen in *zeldzame vormen en variëteiten*.

Het verlies van den berg zou dus uit graminologisch oogpunt *onherstelbaar* zijn. Indien het de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten gelukt, den St. Pietersberg te behouden, *dan zou ze daarmede de dankbaarheid oogsten van allen, die belang stellen in de Nederlandsche grasflora*.

JANSEN en WACHTER.

DE ST. PIETERSBERG.

DEZE was altijd voor ons het neusje van de zalm, als we met Pinksteren in Limburg zwierven.

Zeker, de uitgestrekte bosschen tusschen Epen en Vijlen met de Krans-Salomonsezel, de hellingen bij Wijlré en meer van die botanische „paradijzen” zouden

Een rijke groeiplaats van *Orchis militaris* op den Sint Pietersberg.

Foto C. SIPKES.

al voldoende zijn om Zuid-Limburg zijn reputatie te geven van een streek met een bijzonder mooie flora, maar op den St. Pietersberg vond je alles in klein bestek bijeen, vermeerderd met enkele bijzonderheden, die we elders niet aantreffen, zooals de Bruinroode Wespenorchis, de Engbloem, het Zonneroosje en het Perzikblad-klokje.